

Sweco Norge AS
v/Marius Fiskevold
marius.fiskevold@sweco.no

Oslo kommune BYM
v/Heidi Udnes
heidi.udnes@bym.oslo.kommune.no

Oslo 30.11. 2014

Varsel om igangsetting av arbeid med reguleringsplan for helårstrasé Sølvdobla-Sandbakken - Merknader fra Østmarkas Venner

Østmarkas Venner går imot etableringen av en helårstrasé igjennom den vakre markaplassen Dølerud i verneområdet Spinneren. Dølerud har store opplevelses- og verneverdier og plassen er gjort udødelig gjennom Sverre M. Fjlstads fortellinger om sin farmor. Vi mener som DNT Oslo og Omegn (DNT OO) at en helårstrasé i stor grad vil gå utover naturkvalitet, kulturarv og opplevelsen av området som forholdsvis urørt. Vi mener også at en helårstrasé er i strid med verneforskriftene for Spinneren.

Vi ber om at det i stedet utredes en todelt trasé med tilrettelagt skiløype fra Smørholet til Sandbakken, samt en sommertrasé, eventuelt en helårstrasé, vest for verneområdet fra vest for Sølvdobla og over åsen til Godlia.

Vi støtter at det etableres tverrforbindelser fra Hanoa/Godliaveien til Sandbakken, forutsatt at dette gjøres på en skånsom måte, og at en vektlegger å ta vare på de naturkvaliteter som er langs traséen.

Vi påpeker også at det kan se ut som om Fylkesmannen i Oslo og Akershus har fått mangelfulle opplysninger fra Oslo kommune i forbindelse med vernevedtaket for Spinneren og oppstartmelding til reguleringsplanen. Før verneprosessen startet i 2011 var det kun vedtatt å anlegge en sykkelsti gjennom området, jf. bystyrets vedtak 20. juni 2007. Som kjent er en sykkelsti noe helt annet enn en helårstrasé for flerbruk på inntil 5 meters bredde.

Høringsuttalelsen støttes av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) og ledelsen i 1. Nordstrand speidergruppe av Norges speiderforbund.

Vi viser til Deres brev datert 24.10. 2014 og befaring i sakens anledning. Vi viser videre til brev fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus (FMOA) til Oslo kommune datert 5. mai 2014 og sakspapirer i forbindelse med verneforslaget for Spinneren. Vi takker også for at vi fikk utsatt høringsfristen med to dager.

Østmarkas Venner (ØV) med sine nærmere 4000 medlemmer har som formål å bidra til å bevare Østmarka som natur- og friluftslivsområde for dagens og kommende generasjoner. ØV skal blant annet arbeide for å bevare markagrensa og ta vare på Markas innhold, ved å hindre tekniske inngrep som forringer Østmarka som naturområde. Vi vil også sikre det enkle friluftslivet og unngå motorisert og støyende aktivitet i Marka. På denne bakgrunnen ønsker ØV å gi merknader i forbindelse med varsel om igangsetting av reguleringsplan for helårstrasé Sølvdobla - Sandbakken.

Ledelsen i 1. Nordstrand speidergruppe av Norges speiderforbund, som har en hytte i området og er en meget viktig brukergruppe i verneområde Spinneren, støtter vår uttalelse. Det sammen gjør også Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) som er ett av 18 fylkeslag i Naturvernforbundet. NOA tok initiativet til eventyrskogvernet i markaloven.

Vi vil i det etterfølgende gjennomgå forslaget og forhistorien inkludert vernet, før vi gir våre innspill til reguleringsplanen.

Kort informasjon om tiltaket

I henhold til varslat, samt informasjon som framkom på befaringen, skal helårstraséen gå fra vei ved Sølvdobla via Spinneren friluftslivsområde – som ble vernet i statsråd i oktober 2013 – og til P-plass ved Sandbakken. I den sørlige delen av traséen, utenfor verneområdet, skal det gå forbindelseslinjer fra Hanoaveien og Godliaveien. Traséen ble på befaringen opplyst å skulle bygges med en bredde på 4 - 5 meter og skal anlegges ved tilkjørte grusmasser. Sidene skal dekket med jord og vil gro til slik at grusbredden vil være på inntil 2,5-3 meter.

Historikk om trasé i området og verneprosess

I forbindelsen med arbeidet med gjeldende flerbruksplan for Oslo kommune (2007-2015) fremsatte kommunen et forslag om sykkeltrasé i området. Allerede i 2005 ba ØV om at det ikke ble opparbeidet en trasé i dette området, men lenger vest. På befaringen og i andre forbindelser har det blitt hevdet at denne helårstraséen har ligget lenge inne i Oslo kommunes planer. Det er etter vår mening feilaktig når det hevdes at en helårstrasé har ligget inne siden før verneforslaget forelå i 2011.

I Sak 225 Flerbruksplan for Oslo kommunes skoger 2007-2015 Byrådssak 14 av 08.02.2007, behandlet i bystyret 20.06.2007, vedtok bystyret:

«9.1 Det opparbeides en sykkelsti (ØVs understreking) fra Grønmo via Dølerud og Askvann til Sandbakken, ...».

En sykkelsti ble av de fleste oppfattet som en mulighet for å kunne sykle og er begrepsmessig noe helt annet enn en helårstrasé med en bredde på inntil 4-5 meter som er mer å sammenligne med en skogsbilvei.

I 2009 ble markaloven vedtatt, og med den åpnet det seg muligheter for vern av såkalte eventyrskoger (§ 11-områder). Bestemmelsen gir en egen hjemmel og nærmere rammer for å verne spesielle områder i Marka med «friluftsliv og naturopplevelse som verneformål».

I februar 2011 ba FMOA om forslag til verneområder. I mars 2011 foreslo Østmarkas Venner området fra Sølvdoablakken, via Dølerud, Spinneren og Svartdalen, vernet etter § 11. NOA fremmet også verneforslag i deler av området. Sommeren 2011 ble området kartlagt og samme år valgt ut videre, i en verneprosess som resulterte i et vernevedtak i statsråd høsten 2013.

Området har altså vært under verne vurdering siden tidlig i 2011. Det er først i *Plan for idrett og friluftsliv*, som ble sendt på høring i 2012, at Oslo kommune har endret sitt tidligere forslag om sykkelsti, jf. vedtak i Bystyret, til et forslag om helårstrasé. I ØVs høringsuttalelse til nevnte plan opplyste ØV om at «Hele området er under verne vurdering etter § 11 og naturmangfoldloven» og ba om at traséen måtte «tas ut av planen inntil vernestatus er avklart».

I sin tilråding til vernet våren 2013 til daværende Miljøverndepartementet skriver FMOA at tiltaket som beskrives som flerbrukstrasé var foreslått av kommunen før vernet. Vi mener at mye tyder på at FMOA er feilinformert i forbindelse med vernesaken. FMOA har, i saksbehandlingen av vernet etter § 11, tilsynelatende ikke vært klar over at det som var foreslått før verneprosessen startet var en sykkelsti jf. bystyrets vedtak i 2007 – og ikke en flerbrukstrasé som det i oppstartmelding fra kommunen til fylkesmannen beskrives som en trasé bygget med steinmasser i en bredde på 3-3,5 meter.

Det er viktig å merke seg at på befaringen snakket Oslo kommunes representanter endog om en bredde på 4-5 meter, altså et enda bredere alternativ enn det som ligger i fylkesmannens tillatelse til igangsetting av reguleringsplan.

Verneområdet Spinneren, Dølerud-området og forvaltningsplan for verneområdet

Det idylliske stedet Dølerud er et av de to aller mest verdifulle delområdene innenfor verneområdet Spinneren. Lunt og bortgjemt midt mellom Dølerudåsen og Spinneren ligger husmannsplassen Dølerud, som er gjort levende gjennom naturfotografen, forfatteren og fjernsynspioneren Sverre M. Fjelstads fortellinger om barndomsminner hos bestemoren, som ble født her i 1854.

Husene på Dølerud er intakte, og tun og slåttemark er fortsatt åpne og har relativt variert flora. Mange beite- og slåttebetingede urter blomstrer på enga og gir assosiasjoner til et gammelt kulturlandskap. I Dølerud-området er det tre verneverdige naturtyper, og området framstår som både natur- og opplevelsesmessig svært viktig. Det er naturopplevelsen på Dølerud, med det gamle og særpregete kulturlandskapet i fredelige omgivelser, som er verdifullt for mange brukergrupper. Stedets stillhet, fuglesang og blomsterenger blir også fremhevet av brukerne. Området bør derfor skjermes for gjennomfart og fortsatt få være en oase hvor turgåere stopper opp i stillhet.

Plassen Dølerud var som sagt hjemmet til Sverre M. Fjelstads bestemor. Vi er kjent med at han og familien ønsker at stedet blir bevart for ettertiden, og at det kun legges til rette for enkelt friluftsliv med mulighet til å oppleve kulturlandskap, fuglesang, ro og fred. Dette synet støttes også av mange av våre medlemmer, som har området meget kjær. Hverken Fjelstad eller disse brukerne ønsker at det anlegges en tilrettelagt ferdselsåre igjennom Dølerud, se også intervju med Sverre M. Fjelstad i OsloBy 28. mai 2014.

Sverre M. Fjelstad foran stua på Dølerud i 2011. Foto: Cathrine Sjøberg.

Noe av intensjonen med å bevare plassen er nettopp at turgåere skal kunne oppleve plassen mest mulig intakt med bygninger, det gamle kulturlandskapet og kulturminnene slik de var. Den gamle kjerreveien til Dølerud er en viktig del av kulturminnene og historien til stedet. Vi mener det er viktig for dagens og framtidens brukere av Østmarka at de, via opplevelsen av de gamle Markaplassene, får en forestilling om tidligere tiders levemåte og tidligere generasjoners slit for tilværelsen.

I henhold til vernevedtaket skal det utarbeides en forvaltnings- og skjøtselsplan for området. Omtrent samtidig med varslet om oppstart reguleringsplan, ble ØV invitert av Oslo kommune, som er forvaltningsmyndighet for verneområdet, til å komme med innspill til forvaltningsplan for området. To av flere viktige kriterier for vern etter § 11 er «områdets stillhet og fravær av støy» og «menneskeskapte åpninger i skogen, som setervoller og plasser» jf. forarbeidene til loven, se Ot. prp. Nr. 23 2008-2009. I forarbeidene og i selve loven heter det også at: «Det må i friluftslivsområde ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde. Forbudet vil for eksempel kunne innebære begrensninger i tilknytning til skogsdrift, anlegging av løyper til idrettsformål, visse typer landbruksdrift mv».

I forvaltningsplanen vil det etter vårt syn måtte kartfestes hvilke områder som er preget av stillhet og fravær av støy, og det må ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde - i dette tilfellet kriteriet: stillhet og fravær av støy. I verneområdet Spinneren er det to områder som særlig peker seg ut som viktige å bevare i så måte. Det ene er Svartdalen og området øst for den. Det andre området er Dølerud som, på tross av nærhet til bebyggelsen, framstår som idyllisk og med nettopp stillhet og fravær av støy. Det andre vernekriteriet «... setervoller og plasser» som gjelder Dølerud vil også bli vesentlig endret med helårstrasé.

For oss er det ikke akseptabelt at Oslo kommune igangsetter et tiltak i verneområdet som vil forringe området verdi for naturopplevelse og stillhet og ro samt at en endrer den gamle Marka-plassens karakter. At dette igangsettes før forvaltningsplanen er sendt på høring og alle brukergrupper har kunnet komme med innspill, er kritikkverdig.

Allerede i høring til Plan for idrett og friluftsliv i 2012 uttalte ØV følgende: *Først må verneprosessen slutføres, og så må det lages forvaltnings- og skjøtselplan for området i dialog med kommunen og brukergruppene. Før det er gjort er det ikke aktuelt med tilretteleggingstiltak utover dagens standard.*

Innspill til utredning av alternativer i reguleringsplanen

Vi har forståelse for at det må legges til rette for både skigåing og turer for dagens og nye befolkningsgrupper, og at Oslo kommune ønsker å legge til rette for forbindelse både fra områder i vest og nord for den tiltenkte traséen. Vi har også forståelse for Rustad IL sine ønsker om gode skitraséer. Vi mener imidlertid at dette lar seg gjennomføre uten å forringe Dølerud, det mest verdifulle stedet i verneområdet Spinneren. På samme måte som DNT Oslo og omegn mener vi at det foreslåtte tiltaket «i stor grad vil gå utover naturkvalitet, kulturarv og opplevelsen av området som forholdsvis urørt. Vi mener at det er i strid med verneforskriftene for Spinneren».

Vi vil også tilføye at vi på grunn av risikoen for hærverk og uønsket besøk, anser det som uheldig å anlegge en helårstrase rett forbi det som i framtida vil være en av DNTs markahytter som både ØV og Sverre M. Fjelstad ønsker skal være forbeholdt familier med barn.

I reguleringsplanen må det komme fram at den planlagte traséen går igjennom tre verneverdige naturtyper som var viktige for vernet, jf. kart som ble delt ut på befaringen. Formålet med vernet og viktige kriterier i forarbeidet til Markaloven må framkomme, og alternativene må utredes med utgangspunkt i om de vil forringe disse verneverdiene, jf. markalovens § 11 fjerde ledd: «Det kan ikke iverksettes tiltak i friluftslivsområde som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde».

Nullalternativet

Som det framgår av tidligere uttalelser og dette brevet, ønsker vi ikke en tilrettelagt trasé igjennom Dølerud som er et av de to mest verdifulle områdene i verneområdet Spinneren. Den eksisterende blåstien må beholdes slik den er med kjerrevei til Dølerud og enkel sti videre. Vi kan til nød akseptere at stien tilrettelegges litt på utsatte steder hvor den, i våte perioder, fremstår som sølete i området sør for Dølerud. Vi er spesielt opptatt av å bevare den gamle kjerreveien som et kulturhistorisk minne, og at også restene etter den gamle hoppbakken rett før Dølerud bevares uten inngrep. Innmarka på Dølerud som også bevares uten inngrep.

Alternativ delt sommer- og vintertrasé

DNT OO påpeker i sin høringsuttalelse at det er gode grunner for ikke å tenke helårstrasé, men å dele tilretteleggingen i sommer- og vinterbruk. De påpeker at en delt trasé gir en god mulighet til å komme seg ut i et attraktivt område hele året, også til fots. De uttrykker derfor tvil om det vil fungere godt å ha tilrettelegging for både gående og ski på samme sted. De ber om at det utredes en forsiktig tilrettelegging for gående/trillesti via verneområdet for sommerbruk, og en vintertrasé lenger øst. Vi er enig med DNT OO i at det er mange grunner til å dele traséene i to, men vi ber om at det utredes følgende alternativer for todeling:

I henhold til DNT OOs forslag kan skitrasé med mulighet for skøyting utredes i eksisterende skiløype Smørholet – Sandbakken. Som DNT OO skriver trenger dette ikke omfattende tilrettelegging. Det er en forutsetning at den tar hensyn til viktige naturverdier da denne løypa også går igjennom verneområdet.

DNT OOs alternative forslag til sommertrasé er som følger: En skånsomt anlagt «blåmerket fot/trillesti med standard 1,5-2 meter gruset, maks 3 meter total bredde. En kan godta noe større bredde på strekningen sør for Dølerud som er utenfor Spinneren verneområde».

Vi anmoder imidlertid om at det, i tillegg til DNT OOs forslag, utredes ett sommer- og eller helårsalternativ vest for verneområdet. På kartet til SWECO er det, slik ØV den gangen foreslo, tegnet opp muligheter for å binde områdene via Hanoa- og Godliaveien sammen med Sandbakken P-plass. For å koble adkomst Godlia/Hanoa og Grønmoveien sammen kunne en forbindelse vært etablert vest for Sølvdobla og ned øst for Fugleleiken til Godlia. Det vil da være viktig å legge traséen et stykke vekk fra speiderhytta Tårnet slik at speiderne blir skjernet når de er på tur. Med dette alternativet får de av brukerne som ønsker en slik trasé en god tilrettelegging i randsonen av Østmarka og mot de nye utbyggings-områdene Stensrud/Gjersrud, samtidig som verneområdet via Dølerud blir spart.

Traséer utenfor verneområdet

Utenfor verneområdet har vi forståelse for at en ønsker å etablere tverrforbindelser mellom henholdsvis Hanoa- og Godliaveien og P-plassen ved Sandbakken. Det kan være med på å kanalisere ferdselen og bidra til at flere brukergrupper tar området i bruk. Vi er imidlertid på samme måte som DNT OO, opptatt av at dette gjøres på en mest mulig skånsom måte. Vi kan, som DNT OO, godta dette «under forutsetning av en vektlegger å ta vare på de naturkvaliteter som er langs traseen».

Vi anmoder om at det i tråd med FMOAs brev blir tett kontakt med brukerinteressene i forbindelse med reguleringsplanen og utredning av alternativer. Ta gjerne kontakt hvis dere har spørsmål eller ønsker ytterligere opplysninger.

Med vennlig hilsen

Johan Ellingsen (elektronisk sign.)
styreleder

Sigmund Hågvar (elektronisk sign.)
leder av skog- og verneutvalget

Kopi:
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
1. Nordstrand speidergruppe av Norges speiderforbund
Oslo og Omland Friluftsråd
DNT Oslo og omegn
Sverre M. Fjelstad